

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.) SSO del. Michał Niedźwiedź
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa T. P. i M. P. (1)

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 28 stycznia 2015 r. sygn. akt I C 156/13

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a. w punkcie II w ten sposób, że punktowi I nadaje treść:

„zasądza od strony pozwanej (...) S.A. w W. na rzecz powódki M. P. (1) kwotę 80 000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych), a na rzecz powoda T. P. kwotę 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych), w odniesieniu do należności obydwójga pozwanych z ustawowymi odsetkami od dnia 5 sierpnia 2013 r.”

b. w punkcie IV poprzez obniżenie wymienionej w nim kwoty 8 323,27 zł do kwoty 6 974,40 zł (sześć tysięcy dziewięćset siedemdziesiąt cztery złote 40/100);

2. w pozostałym zakresie apelację oddala;

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki M. P. (1) kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

4. zasądza od powoda T. P. na rzecz strony pozwanej kwotę 3 300 zł (trzy tysiące trzysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Andrzej Struzik SSO del. Michał Niedźwiedź

Sygn. akt : I ACa 929/ 15

UZASADNIENIE

Powodowie T. i M. P. (1) w pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu (...) S.A. wnieśli o zasądzenie kwot po 100.000, zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia złożenia pozwu tytułem zadośćuczynień pieniężnych za krzywdę doznaną na skutek śmierci ich córki oraz sum po 60.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od tego samego dnia , tytułem odszkodowania wobec znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej .

Uzasadniając zgłoszone żądania wskazali, że w następstwie wypadku drogowego za spowodowanie którego odpowiada kierowca autobusu , ubezpieczonego u strony pozwanej , śmierć poniosła ich naówczas piętnastoletnia córka M. P. (2).

Przedwczesne i mające miejsce w tragicznych okolicznościach odejście córki spowodowało nieodwracalne skutki dla całej rodziny. Osamotnienie, ból, poczucie krzywdy i negatywne konsekwencje zdrowotne u pokrzywdzonych zgonem dziecka rodziców nie ustąpiły wraz z upływem dłuższego okresu czasu od dnia zdarzenia. Wywołało nieodwracalne skutki psychiczne i fizyczne u powodów, a nadto pozbawiło ich nadziei na uzyskanie w przyszłości wsparcia, nie tylko finansowego, od dziecka.

Strona pozwana , uznając swoją odpowiedzialność co do zasady, wypłaciła obydwójgu tytułem zadośćuczynień kwoty po 25.000 złotych ,które jednak nie zrekompensowały krzywd doznanych przez obydwójce rodziców.

Odpowiadając na pozew ubezpieczyciel sprawcy wypadku , domagał się oddalenia powództwa .

W swoim stanowisku procesowym wskazał ,że wypadek miał miejsce przed 3 sierpnia 2008r , kiedy w kodeksie cywilnym nie było normy art 446 §3 kc. Twierdził także , że zarówno zadośćuczynienie jak i odszkodowanie przysługują osobom bezpośrednio poszkodowanym zdarzeniem szkodzącym , którymi małżonkowie P. nie są.

Ponadto podniósł, na wypadek nie uwzględnienia argumentacji mającej podważyć odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń wskazał na przyczyny dla których obydwaj roszczenia zgłoszone w pozwie mają odmienny charakter, a także na to , że obydwaj są wygórowane.

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2015r Sąd Okręgowy w Krakowie :

- zasądził od (...) SA w W. na rzecz powodów M. i T. P. , tytułem zadośćuczynień za doznane krzywdy , kwoty po 80 000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 5 sierpnia 2013r [pkt I]
- pozostałym zakresie powództwo oddalił [pkt II] ,
- zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu [pkt III] ,
- nakazał pobrać od strony pozwanej, na rzecz Skarbu państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 8 323, 27 złotego , tytułem kosztów sądowych [pkt IV] oraz
- odstąpił od obciążania powodów tymi kosztami [pkt V sentencji wyroku]

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia

W dniu 8 lipca 2004r. w miejscowości D. doszło do wypadku samochodowego z udziałem małoletniej córki Powodów M. P. (2). Sprawcą wypadku był kierujący autobusem G. K., który prowadząc pojazd w bezpośredniej bliskości linii

oddzielającej jezdnię od prawego pobocza, nieumyślnie spowodował potrącenie jadącej tym poboczem w kierunku przeciwnym rowerzystki - M. P. (2), powodując u niej wielonarządowe obrażenia wewnętrzne i zewnętrzne, w następstwie których zmarła.

Wypadek samochodowy miał miejsce około 3-4 km od domu powodów. Matka ofiary, po usłyszeniu wiadomości o zdarzeniu zasnęła i została przewieziona do szpitala w przeddzień pogrzebu córki. Środki te przyjmowała jeszcze przez pół roku od pogrzebu. W okresie następującym po wypadku, popadła w silną depresję. Stan ten trwał dwa lata. Często odwiedzała grób córki. Razem z mężem odbyła kilka wizyt u psychologa, co nie przyniosło pożądanych skutków w postaci poprawy stanu psychicznego. Poszła do pracy dopiero w rok po śmierci M., wcześniej jej stan psychiczny na to nie pozwalał. Przed wypadkiem M. P. (1) była energiczną, pełną chęci do życia osobą. Po nim znacznie wychudła, zachowywała się apatycznie.

Ojciec także znacznie odczuł śmierć córki. Sporadycznie zażywał leki uspokajające przepisane żonie, a swój ból przezwyciężał pograżając się w pracy. Jest kierowcą. Na podstawie przeprowadzonej w toku postępowania opinii psychiatrycznej Sąd ustalił, że nadal obwoje rodzice zmarłej pozostają w fazie odczuwania stresu pourazowego. M. poczucie winy za zaistnienie wypadku, odczuwają beznadziejność sytuacji oraz brak perspektyw życiowych albowiem to, w dacie śmierci piętnastoletnia córka, miała przejąć po nich prowadzenie rodzinnego gospodarstwa rolnego.

M. P. (1) na skutek przeżytego stresu poroniła w 2006r ciążę, a to następstwo, jak stwierdził biegły z zakresu ginekologii i położnictwa należy wiązać przyczynowo z następstwami wypadku córki.

Rozważania prawne rozpoczął Sąd I instancji od analizy podstawy prawnej roszczenia powodów o zadośćuczynienie, stając na stanowisku, że jest nią norma art. 448 kc w zw z art. 24 §1 kc albowiem na skutek śmierci córki uległa zerwaniu więź rodzinna pomiędzy nią a rodzicami, która jako szczególnie bliska w relacjach pomiędzy nimi, każe uznawać to zerwanie w tragicznych i zupełnie nieprzewidzianych okolicznościach, za naruszenie dobra osobistego małżonków P..

Rozważając zakres kompensacji wynikłej z tragicznego zgonu krzywdy, która była udziałem obydwójga uznał, że zakres tego uszczerbku jest w odniesieniu do powodów znaczny nawet po tak długim okresie od wypadku, w którym M. P. (2) poniosła śmierć. Zaakcentował w tym kontekście ustalony w postępowaniu fakt wiązania przez rodziców dalszych swoich planów życiowych właśnie z córką oraz to, że nadal obydwójga pozostają w fazie przeżywania stresu pourazowego, którego następstwa objawiają się w poczuciu beznadziejności i bezsilności, braku aktywności życiowej, zniechęcenia.

Zwrócił także uwagę, że to na skutek przeżytego stresu M. P. (1) poroniła.

W tych okolicznościach, uwzględnivszy, iż powodowie wcześniej otrzymali od strony pozwanej sumy po 25 000 złotych mające im zrekompensować doznane krzywdy, ocenił, że funkcję kompensacyjną zadośćuczynienia zrealizuje dopiero przyznanie obydwójgu rodzicom zmarłej, dodatkowych kwot po 80 000 złotych.

Zdaniem Sądu Okręgowego, kwoty tych dodatkowych świadczeń z tytułu zadośćuczynienia są należne pokrzywdzonym wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 5 sierpnia 2013r czyli od dnia następnego po upływie 30 dni od daty w której zgłosili ubezpieczycielowi swoje żądania z tego tytułu w ramach postępowania wewnątrz ubezpieczeniowego. Już bowiem wówczas zakład ubezpieczeń został wezwany do spełnienia tych świadczeń, a skala krzywdy powodów była już wówczas możliwa do określenia, co rodziło obowiązek jego realizacji, w kwocie adekwatnej do rzeczywistego rozmiaru uszczerbków niemajątkowych, których doznali.

Na podstawie analizy faktów ustalonych w sprawie Sąd ocenił roszczenie odszkodowawcze powodów, oparte na normie art. 446 §3 kc jako niewykazane albowiem nie dowiedli oni aby na skutek zgonu córki ich sytuacja życiowa ulega pogorszeniu w takim stopniu, który usprawiedliwiłaby przyznanie odszkodowania.

Podstawą orzeczenia o kosztach procesu była norma art. 100 kpc.

Sąd przyjął , że wobec wykazania zasadności roszczeń w połowie, koszty procesu ulegają pomiędzy stronami wzajemnemu zniesieniu.

Zakres ten decydował także, po myśli art. 113 ust. 1 u. k.s.c o tym w jakim zakresie ubezpieczyciel sprawcy wypadku jest zobowiązany pokryć nieuiszczone koszty sądowe.

Charakter zgłoszonych roszczeń zdecydował natomiast o tym , że w ocenie Sądu , należało odstąpić od obciążania ich częścią rodziców M. P. (2), zważywszy także na ich sytuację materialną i majątkową oraz na to , że nie byli w stanie właściwie , w piśmie początkującym postępowanie określić skali słusznie należnych im świadczeń.

Apelacją od tego orzeczenia strona pozwana zaskarżyła go w części objętej punktami I i IV jego sentencji , domagając się obniżenia sum należnych małżonkom P. do kwot po 50 000 złotych oraz zreformowania punktu IV poprzez stosownie ograniczenie kwoty kosztów sądowych obciążających zakład ubezpieczeń. Domagała się także przyznania na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Środek odwoławczy został oparty na zarzucie naruszenia art. 448 kc , którego realizacji ubezpieczyciel upatrywał w nadmiernym rozmiarze świadczeń przyznanych powodom z tytułu zadośćuczynienia , które w jego ocenie są nieadekwatne do rzeczywistego rozmiaru krzywd jakich doznali na skutek śmierci córki.

W swoim stanowisku procesowym apelująca zwróciła uwagę ,że fakt zgonu jest nieuchronny w życiu każdego człowieka , a większość najbliższych zmarłego, którzy także doznają bólu i cierpienia psychicznego wobec tej śmierci , nigdy nie otrzymuje żadnej rekompensaty.

Podniosła także , że jakkolwiek określenie wymiaru zadośćuczynienia przynależy do oceny Sądu , to jednak powinna być kształtowana na umiarkowanym poziomie.

Tak interpretowane , użyte w naruszonej , zdaniem skarżącej , normie prawa materialnego , pojecie „odpowiedniej sumy” powinno prowadzić do oceny , iż jej wysokość powinna być umiarkowana. Tej reguły nie spełniają kwoty p[przyznane małżonkom P..

W odpowiedzi na apelację powodowie domagali się jej oddalenia jako pozbawionej usprawiedliwionych podstaw i w istocie powtarzając argumentację zaprezentowaną w toku postępowania rozpoznawczego przed Sądem I instancji , stali na stanowisku , że przyznane im świadczenia właściwie rekompensują rzeczywisty wymiar ich krzywdy jakiej doznali na skutek śmierci dziecka.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny rozważył.

Środek odwoławczy zakładu ubezpieczeń jest częściowo uzasadniony prowadząc do zreformowania objętego nim orzeczenia, w sposób wskazany w 1 wyroku Sądu II instancji.

Na wstępie należy wskazać , że współuczestnictwo procesowe M. i T. P. ma charakter współuczestnictwa formalnego / argument z art. 72 §1 pkt 2 kpc / , co powoduje , że ich roszczenia należy oceniać odrębnie od siebie , opierając tę ocenę na analizie faktów odnoszących się do rozmiaru doznanych przez nich- indywidualnie - uszczerbków niemajątkowych , podlegających kompensacie , niezależnie od siebie.

Po wtóre należy uwzględnić , że apelujący ubezpieczyciel nie podniósł w środku odwoławczym żadnych zarzutów natury procesowej , w tym takich , które dotyczyłyby poprawności sposobu dokonania przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych.

Zaniechanie to ma tę konsekwencję , że Sąd II instancji , uznając te ustalenia za kompletne i dokonane z punktu widzenia ich zgodności z zebrany w sprawie materiałem dowodowym , poprawnie , przyjmuje te ustalenia za własne.

Przechodząc do oceny stawianego w apelacji zarzutu prawno materialnego powiedziec należy , że posłużenie się przez ustawodawcę w mającym w sprawie zastosowanie art 448 kc w zw z art. 24 §1 kc ,pojęciem odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia , wskazuje , iż określenie jej wymiaru zostało pozostawione sędziowskiej ocenie opartej na analizie całokształtu okoliczności wskazujących i określających rzeczywisty wymiar krzywdy spowodowanej umyślnym naruszeniem dobra osobistego.

Wobec tego, w ramach kontroli instancyjnej , Sąd II instancji jest władany skorygować wysokość świadczenia przyznanego z tego tytułu przez Sąd instancji niższej jedynie wówczas , gdy rozmiar ilościowy tego świadczenia jest istotnie zawyżony lub zaniżony gdyż tylko wtedy usprawiedliwionym jest wniosek , iż zastosowanie przez Sąd wskazanej normy prawa materialnego było nieprawidłowe.

Uwzględniając powyższe stanowisko , odnosząc się do okoliczności ustalonych w sprawie nie można stwierdzić aby dodatkowa kwota zadośćuczynienia przyznana M. P. (1) , w zaskarżonym wyroku była nieadekwatna do rzeczywistego rozmiaru krzywdy spowodowanej tragiczną śmiercią córki, w sposób uprawniający do postulowanego w apelacji jej obniżenia.

Wystarczy przypomnieć , że z ustaleń tych wynika , że to właśnie matka M., w sposób szczególny została dotknięta następstwami tego zgonu w swojej sferze psychicznej. To ona bardzo często przebywała na cmentarzu tam wspominając jej śmierć , to ona musiała korzystać ze wsparcia farmakologicznego by zniwelować następstwa istotnie pogorszonego stanu psychicznego , objawiającego się apatią zniechęceniem , minimalizacją kontaktów z innymi.

To M. P. (1) , na skutek tych przeżyć, dopiero po upływie roku od wypadku była w stanie się podnieść na tyle by podjąć prace. Co najważniejsze to jej udziałem były dodatkowe negatywne w sferze psychiki przeżycia związane z utratą kolejnej ciąży , która była spowodowana następstwami stresu wywołanego faktem śmierci córki.

W tych okolicznościach nie można zasadnie mówić o tym , że przyznanie łącznie na jej rzecz sumy 105 000 złotych, wliczając to kwotę uprzednio wypłaconą przez ubezpieczyciela, jest wielkością nieadekwatną do rzeczywistego rozmiaru uszczerbku niemajątkowego spowodowanego tą śmiercią, tym bardziej , gdy pamięta się o tym , iż z woli ustawodawcy kwota zadośćuczynienia jest jednorazowo wypłacaną sumą za „ całą krzywdę „ , która ma realizować kompensacyjny cel tego świadczenia , także wobec uszczerbków tej natury , które będą udziałem M. P. (1) w przyszłości , pozostając związku ze zgonem dziecka.

Nieco inaczej , stosując te same kryteria determinujące wysokość tego świadczenia , należy ocenić sytuację ojca M. , T. P..

Oczywistym jest , że rozmiar jego krzywdy spowodowanej konsekwencjami zdarzenia drogowego z dnia 8 lipca 2004r także był znaczny szczególnie gdy wziąć pod rozwagę , iż to z córką także i on związał swoje plany życiowe, w tym te , odniesione do przejścia gospodarstwa rolnego , stanowiącego bazę ekonomiczną dla całej rodziny.

Tym nie mniej , jak wynika z ustaleń , ojciec zmarłej mimo krzywdy był zdolny niemal od razu do podjęcia pracy i w jej intensywności poszukiwał antidotum na ograniczanie zakresu negatywnych przeżyć psychicznych spowodowanych utratą córki. Nie wymagał jednak , tak jak żona wspomaganie farmakologicznego. Nie było także jego udziałem szczególnie silne cierpienie którego żona doznała na skutek poronienia , a przynajmniej jego zakres był istotnie niższy i nie w takim samym rozmiarze jak u M. P. (1) ugruntował cierpienie spowodowane następstwami wypadku.

Wszystko to było podstawą i powinno prowadzić do zróżnicowania zakresu ilościowego świadczeń należnych rodzicom zmarłej , którego nie dokonanie przez Sąd Okręgowy decyduje o wadliwości podjętego rozstrzygnięcia. Brak tego zróżnicowania bowiem powoduje , że wymiar dodatkowej sumy zadośćuczynienia przyznanego ojcu jest ustalony nieprawidłowo w stopniu , który , prowadząc do podzielenia zarzutu apelacyjnego , uprawnia Sąd Apelacyjny do skorygowania jego wymiaru ilościowego.

Uwzględniając zakres środka odwoławczego oraz treść jego wniosków, Sąd II instancji uznaje, że sumę należną T. P. należy ograniczyć do 50 000 złotych albowiem w okolicznościach faktycznych sprawy kwota łączna 75 000 złotych prawidłowo realizuje kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia.

Wydanie rozstrzygnięcia reformatoryjnego, w odniesieniu do żądania głównego determinuje także konieczność zmiany orzeczenia Sądu Okręgowego w zakresie zaskarżonego także punktu IV. Zakres tej zmiany prowadzi do obniżenia skali obowiązku zwrotu kosztów sądowych przez ubezpieczyciela.

Z podanych przyczyn w uznaniu apelacji za części uzasadnioną, Sąd Apelacyjny orzekł jak w punktach 1 i 2 sentencji wyroku na podstawie art. 386 §1 i 385 kpc.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego uwzględnia to, iż obydwójce powodowie byli jedynie formalnymi współuczestnikami sporu.

Zatem rozliczenie tych kosztów pomiędzy nimi a stroną pozwaną nastąpiło odrębnie.

W relacji pomiędzy M. P. (1) a ubezpieczycielem pozwany jest podmiotem przegrywającym tę fazę sporu w całości, wobec czego po myśli art. 98 §1 i 3 kpc w zve z art. 108 §1 i 391 §1 kpc jest ona uprawniona do zwrotu przez przeciwnika procesowego poniesionych przez nią celowo kosztów w takim samym zakresie

Zważywszy za wartość przedmiotu zaskarżenia, suma jej należna, odpowiadając wynagrodzeniu profesjonalnego pełnomocnika, będącego radcą prawnym, zamyka się wielkości 1800 złotych, ustalonej na podstawie art. §6 pkt 5 i art. 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności radców prawnych [...] z dnia 28 września 2002r [jedn. tekst DzU z 2013 poz. 491]

Powód T. P., w zakresie rozliczenia kosztów opartego na tych samych podstawach normatywnych, musi być potraktowany jako podmiot przegrywający spór. Zatem jest zobowiązany zwrócić z tego tytułu zakładowi ubezpieczeń sumę łączną 3 300 złotych na którą składają się: część opłaty od apelacji [1500 złotych] oraz wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika strony pozwanej, będącego radcą prawnym [1800 złotych]

SSA Grzegorz Krężolek SSA Andrzej Struzik SO / del / Michał Niedźwiedź